

Asia: VN/758/2023

## **Lausuntopyyntö raskauden keskeyttämisestä annetun lain ja steriloimislain muutoksista johtuvista asetusmuutoksista**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Kommenttinne valtioneuvoston asetukseen raskauden keskeyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta**

STM on pyytänyt lausuntoa asetusluonnoksista raskauden keskeyttämisestä annetun asetuksen muuttamiseksi sekä raskauden keskeyttämistä ja steriloimista koskevista lomakkeista annetun asetuksen muuttamiseksi. Tavoitteena on saattaa asetusten sääntely vastaamaan tuoreita lakimuutoksia (ns. aborttilaki ja translaki) ja päivittää raskauden keskeyttämisessä ja steriloinnissa käytettävät lomakkeet.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto antaa lausunnon kaikkien aluehallintovirastojen puolesta. Aluehallintovirastot kiittävät mahdollisuudesta lausua.

Eduskunnan hiljattain hyväksymät raskauden keskeyttämistä koskevan lain (ns. aborttilaki) muutokset sekä laki sukupuolen vahvistamisesta (ns. translaki) heijastavat sekä yhteiskunnassa että lääketieteessä tapahtuneita muutoksia osuvasti. Lakiuudistukset ovat merkittäviä monesta näkökulmasta katsottuna.

Sen sijaan aborttiasetukseen ehdotetut muutokset ovat varsin pieniä ja käytännön kannalta merkitykseltään vähäisiä. Muutosten tarkoitus vaikuttaa olevan aborttiasetuksen sanamuotojen ja teknisten yksityiskohtien päivittäminen vastaamaan uutta aborttilakia sekä nykyaikaa. Viime mainitusta esimerkkinä asetuksen 5 § säännös lausunnonantajalääkäreistä. Sen mukaan Valviralta voi anoa lupaa raskauden keskeyttämiselle, mikäli alueella ei ole riittävää määrää lausunnonantajalääkäreiksi soveltuvia lääkäreitä. Hyvinvointialueille siirtymisen jälkeen tällainen tilanne on erittäin epätodennäköinen. Nykyaikaa ei kuitenkaan vastaa asetuksessa esitetty 3 §, jossa todetaan, että raskauden keskeytykseen on lupaa haettava virastolta hakijan omakätisesti allekirjoittamalla hakemuksella, sillä esimerkiksi kansalaisvarmenteella tehdyn sähköisen allekirjoituksen katsotaan nykyisin vastaavan käsin kirjoitettua allekirjoitusta.

Ehkä keskeisin aborttiasetuksen muutosesitys on 7 § uudistus. Sen mukaan raskauden keskeytyksen yhteydessä annettavan selvityksen ja ehkäisyneuvonnan voi antaa myös muu terveydenhuollon ammattilainen kuin lääkäri. Tämä on järkevä muutosesitys. Terveystoimittaja, erikoissairaanhoidaja tai kättilö on koulutuksensa ansiosta pätevä antamaan ehkäisyneuvontaa. Tässä toteutuu tarkoituksenmukaisella tavalla lääkärin ja hoitajan tehtävien keskinäinen jako. Toiseksi: ehkäisyneuvonta ja muu keskustelu on luontevaa käydä raskauden keskeytyksen aloittamisen yhteydessä. Vanhassa asetuksessa määrättiin ehkäisyneuvonta annettavaksi potilaan sairaalassa ollessa, ennen kotiutumista. Tämä oli vanhentunut lause, nykyään vain harvoin keskeytys tehdään sairaalaolosuhteissa.

Pääsääntöisesti ehdotetut asetusmuutokset ovat luonteeltaan em. kaltaisia päivityksiä, eikä niihin ole huomautettavaa.

### **Kommenttinne sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen raskauden keskeyttämistä ja sterilisointia koskevista lomakkeista annetun asetuksen muuttamisesta**

Aluehallintovirastolla ei ole kommentoitavaa lomakkeista annetun asetuksen muutosesitykseen muutoin kuin että muutamissa kohdissa, esim. 3 §:n kohdalla tarvitaan pieniä kielenhuollollisia toimia. ”Raskauden keskeyttämisen ja keskeyttämisen liittyvän hoidon” joko muotoon ”Raskauden keskeyttämisen ja keskeyttämiseen liittyvän hoidon” tai lomakkeen mukaiseen muotoon ”Raskauden keskeyttämisen ja hoidon”

Sen sijaan itse lomakkeisiin on muutostarpeita. Ottaen huomioon aikataulupaineet, on ymmärrettävää pyrkiä päivittämään lomakkeet mahdollisimman pienin muutoksilla. Jollakin aikataululla kuitenkin olisi järkevää uudistaa lomakkeet perusteellisesti. Lomakkeiden tyyli, kysymykset ja vastausvaihtoehdot ovat monessa kohtaa vanhahtavia. Esimerkkinä lomake AB1, jota muutetaan lääkärin lausunnon osalta merkittävästi noudattamaan uutta aborttilakia, sisältää kysymyksen abortin hakijan siviilisäädystä. Kysymys vastausvaihtoehtoineen naimaton/ avioliitossa / avoliitossa/ asumuserossa/ leski/ eronnut/ rekisteröity parisuhde/ ei tietoa, kalskahtaa vanhanaikaiselta.

Monessa kohtaa myös näkyy, että lomakkeita on muokattu pienin lisäyksin, ja tämän seurauksena johdonmukaisuus ja selkeys on kärsinyt. Epätasaisuus näkyy mm. AB4ST2 -lomakkeessa, alla pari poimintaa:

- Raskauden keskeyttäminen: toimenpiteet ja muut käytännöt. Monisikiöraskauden osakeskeytykseen liittyvät vaihtoehdot ovat vaikeaselkoisia jopa naistentautien erikoislääkäreille.
- AB1-lomakkeessa kohdissa 10 ja 23 puhutaan vain naisesta (lisäksi äidistä ja isästä)
- AB2-lomakkeessa kohdassa 11 puhutaan vain naisesta
- ST1-lomakkeessa kohdissa 11, 12 ja 17 suluissa olevissa kohdissa puhutaan vain naisesta ja kohdissa 22 sekä 23 naisesta ja hakijasta erikseen

- Sterilisaation ilmoittamislomakkeessa puhutaan välillä henkilöstä, välillä naisesta, välillä miehestä.
- ”Nainen on synnyttänyt >3 lasta” on vanhentunut peruste sterilisaatiolle: on mahdollista olla transmies, joka on synnyttänyt kolme lasta.

Kun lomakeasetus nyt uudistetaan ja lomakkeisiin tehdään vain välttämättömät muutokset, on olemassa riski, että lomakkeisiin ei tulla tekemään uusia muutoksia pitkään aikaan. Raskauden keskeytys ja sterilisaatio ovat verraten yleisiä toimenpiteitä, ja näitä lomakkeita käsitellään terveydenhuollon yksiköissä tuon tuostakin. Siksi nämä kannattaisi uudistaa tarpeellisilta osin mahdollisimman huolellisesti jo nyt.

**Kommenttinne lomakkeiden muuttamisesta johtuvista seurauksista potilastietojärjestelmiin (erityisesti potilastietojärjestelmien toimittajat)**

Ei kommentoitavaa

Siurua Maria  
Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Ojala Kati  
PSAVI - Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat